

15.9.2006

Dnro 2805/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Erkki Hännikäinen

LUNASTUSLUPAPÄÄTÖKSEN ITSEOIKAISU

1

KANTELU

Kantelija arvostelee Onkisalons tiekunnan ja asukkaiden asiamiehenä ympäristöministeriön luonnonsuojelujohtajaa siitä, että hän oli 15.9.2005 omalla päätöksellään hylännyt Onkisalons tiekunnan ja asukkaiden valtioneuvostolle 18.4.2005 osoittaman pyynnön valtioneuvoston 19.6.1996 myöntämän lunastusluvan uudelleen käsittelemiseksi saattamatta asiaa valtioneuvoston yleisistunnon käsiteltäväksi. Kantelijan mukaan valtioneuvosto oli lähettänyt tiekunnan kirjelmän ympäristöministeriölle vain lausunnon. Valtioneuvoston tulee antaa ratkaisu asiaan eikä ympäristöministeriön virkamiehen toimivaltaan kuulu estää sitä.

Kantelijan mukaan on ehdottoman tärkeää, että lunastuslupa-asia saatetaan uudelleen valtioneuvoston käsiteltäväksi, sillä entinen ympäristöministeri Pekka Haavisto on ilmoittanut, että hänelle oli ilmoitettu tieoikeuden lunastuksen koskevan vain metsäautotietä, jolla ei ollut merkitystä ihmisten elämiseen. Haavisto oli sanonut, ettei hän missään tapauksessa olisi esitellyt lunastuslupaa, jos hän olisi tiennyt, mitkä vaikeudet, kärsimykset ja vahingot lunastuslupapäätöksellä aiheutettiin Onkisalons asukkaille. Kantelijan mukaan on varmaa, että valtioneuvosto teki päätöksensä harhaan johdettuna, minkä vuoksi asia on pakko ottaa uuteen käsittelyyn valtioneuvostossa.

Lisäksi kantelija arvostelee kantelukirjoituksesta tarkemmin ilmenevin perustein luonnonsuojelujohtajaa siitä, että ympäristöministeriö hylkäsi 21.6.2005 luonnonsuojelujohtajan esittelystä Onkisalons tiekunnan hakemuksen, jossa tiekunta oli pyytänyt, että Onkisalons Kiviniemen rantaan saataisiin rakentaa väliaikaiset rakenteet joko lautan kiinnitystä tai ponttonisillan rakentamista varten.

2

SELVITYS

Luonnonsuojelujohtaja on antanut selvityksen ja ympäristöministeriö on antanut lausunnon kantelun johdosta. Kopiot selvityksestä ja lausunnosta oheistetaan tähän päätökseeni.

3

RATKAISU

3.1

Lunastuslupa-asian uudelleen käsittelemispyyntö

Kysymys oli väitetyn asiavirheen korjaamispyynnöstä

Tiekunta oli pyytänyt, siltä osin kuin kantelussa nyt on kysymys, valtioneuvostoa ottamaan lunastuslupa-asian uuteen käsittelyyn päätöksen esittelyssä tapahtuneiden virheiden ja puutteiden vuoksi. Tiekunnan mukaan lunastusluvan esitellyt ympäristöministeri Pekka Haavisto oli sanonut, että tieoikeuden lunastus oli esitelty hänelle pelkän metsäautotien tieoikeuden lunastuksena. Esittelylistassa ei mainittu mitään Onkisalons tiekunnan ja sen vakinaisten asukkaiden lausunnoista. Haavisto on sanonut, ettei hän olisi esitellyt tieoikeuden lunastusta valtioneuvostolle, jos hän olisi tiennyt, mitkä vahingot, ja kärsimykset lunastuksella aiheutettiin asukkaille. Tiekunnan pyyntö koski siis päätöksen itseoikaisua ja asiavirheen korjaamista.

Toimivaltainen viranomainen

Asiavirheen korjaamisessa viranomainen poistaa aikaisemman päätöksensä ja ratkaisee asian uudelleen. Asian uudelleen ratkaisemisesta johtuu, että viranomaisen tulee olla toimivaltainen ratkaisemaan asia myös asiavirheen korjaamisen tapahtuessa. Lunastusluvassa tarkoitettu alue, jolla tieoikeus sijaitsee, kuuluu valtioneuvoston sittemmin 20.8.1998 hyväksymään Suomen Natura 2000 -ehdotukseen. Kohteen toteuttamistavaksi on ilmoitettu luonnonsuojelulaki, rakennuslaki, metsälaki ja vesialueiden osalta vesilaki. Luonnonsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan lunastusluvan myöntämisestä päättää valtioneuvosto. Pykälän 2 momentin mukaan lunastusluvasta voi päättää ympäristöministeriö, jos kysymys on alueesta, joka sisältyy tai kuuluu lainvoimaisen valtioneuvoston ehdotuksen mukaan Natura 2000 -verkostoon luonnonsuojelulain nojalla toteutettavaksi tarkoitettuna kohteena, tai tällaiseen alueeseen kohdistuvasta käyttöoikeudesta. Näin ollen lunastuslupa-asian ratkaisemisesta uudelleen päättäisi nähdäkseni ympäristöministeriö, mikäli se ylipäänsä olisi enää mahdollista.

Edellytykset asiavirheen korjaamiseen

Lunastuslupa on lainvoimainen ja oikeusvoimainen Keski-Suomen ympäristökeskukselle myönnetty hallintolupa. Hallintoviranomainen ei voi puuttua siihen ilman laissa olevaa valtuutusta. Lunastuslaissa eikä luonnonsuojelulaissa ei ole asiavirheen korjaamista koskevaa säännöstä. Sovellettavaksi tulisi hallintolain 50 §:n yleinen asiavirheen korjaamista koskeva säännös. Asiavirhe voidaan korjata säännöksestä tarkemmin ilmenevin edellytyksin. Asiavirheen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää lisäksi, että asianosainen suostuu siihen. Hallintolain 52 §:n mukaan aloite tai vaatimus asiavirheen korjaamiseksi on esitettävä viiden vuoden kuluessa päätöksen tekemisestä. Lunastusluvan haltijana on Keski-Suomen ympäristökeskus, jonka suostumusta väitetyn asiavirheen korjaamiseen ei ollut ja lunastuslupapäätöksestä oli kulunut jo yli viisi vuotta. Väitetyn asiavirheen korjaaminen ei näin ollen olisi ollut hallintolain mukaan enää mahdollista.

Väitetyn asiavirheen korjaaminen ei olisi ollut mahdollista ennen kaikkea jo siitä syystä, että hallintoviranomainen ei voi enää itseoikaisuna poistaa päätöstään ja ratkaista asiaa uudelleen sen jälkeen, kun asia on siirtynyt tuomioistuimeen ja tullut tuomioistuimessa tutkituksi. Lunastuslupa-asia on tutkittu aina korkeinta hallinto-oikeutta myöten.

Väitetty asiavirhe

Totean lisäksi, että lunastuslupa-asian esittelyssä ei ole annettu väitettyjä virheellisiä ja harhaanjohtavia tietoja. Viitataan tältä osin erään kansanedustajan ja kantelijan kanteluun (dnro 2342/4/04) 22.8.2006 antamaani vastaukseen. Lunastuslupapäätöksessä ei näin ollen ole väitettyjä asiavirhettä.

Asian ratkaiseminen

Vaikka asiavirheen korjaaminen ei olisi enää mahdollista ja vaikka lunastuslupapäätöksessä ei edes ole väitettyä asiavirhettä, pyyntö lunastuslupa-asian uudelleen käsittelemiseksi on kuitenkin käsiteltävä siinä järjestyksessä kuin asiavirheen korjaamisesta on säädetty ja siihen on annettava ratkaisu.

Valtioneuvostosta annetun lain 25 §:n mukaan ministeriössä asiat ratkaistaan esittelystä, jollei valtioneuvoston asetuksessa erityisestä syystä toisin säädetä. Valtioneuvoston ohjesäännön 38 §:n mukaan asia ratkaistaan ministeriössä virkamiehen esittelystä, jollei asia koske rekisteröinti- tai kirjaamistoimenpidettä.

Ympäristöministeriön työjärjestyksen 19 §:n mukaan ministeri ratkaisee ministeriössä päätettävät asiat, jollei ratkaisovaltaa työjärjestyksessä ole säädetty ministeriön virkamiehille.

Lunastusluvan myöntämisessä ei ole kysymys rekisteröinti- eikä kirjaamistoimenpiteestä. Ratkaisovaltaa lunastusluvan myöntämisessä ei ole ministeriön työjärjestyksessä säädetty virkamiehelle, joten asian ratkaisee ministeri.

Luonnonsuojelujohtaja on kuitenkin ilman esittelyä itse ratkaissut tiekunnan pyynnön lunastuslupa-asian uudelleen käsittelemiseksi, vaikka ministerin olisi tullut ratkaista kyseinen asia virkamiehen esittelystä. Luonnonsuojelujohtaja on menetellyt tältä osin virheellisesti.

3.2

Lautan tai sillan kiinnitysrakenteiden sallimista koskeva hakemus

Tiekunta oli pyytänyt, että Onkisalonsa Kiviniemen rantaan saataisiin rakentaa väliaikaiset rakenteet joko lautan kiinnitystä tai ponttonisillan rakentamista varten.

Ympäristöministeriö on päätöksellään 21.6.2005 hylännyt tiekunnan hakemuksen. Ministeriön päätöksen mukaan lauttayhteyden järjestäminen

Kiviniemen kautta Onkisaloon, kuten myös sillan rakentaminen, edellytti asianomaisen ympäristölupaviraston lupaa. Kiviniemeen aikanaan perustettu tieoikeus oli lunastettu valtiolle eikä alueen halki ollut siten mahdollista rakentaa lainkaan tieyhteyttä. Tämän vuoksi lauttayhteyden järjestäminen tai ponttonisillan rakentaminen Kiviniemen kautta Onkisaloon ei käytännössä olisi mahdollista. Itä-Suomen ympäristölupavirasto oli jo aikaisemmin hylännyt sillan rakentamista koskevan tiekunnan hakemuksen. Kiviniemen alue oli katsottava kaikilta osiltaan maastoksi, vaikka sinne aikanaan olikin raivattu tiepohja.

Ympäristöministeriön kieltäytyminen on perustunut luonnonsuojelullisiin syihin ja lunastuksen tarkoituksen toteuttamiseen, mikä on kuulunut sille laissa säädettyihin tehtäviin ja virkavelvollisuuksiin. Ympäristöministeriö ei ole kieltänyt tai estänyt väliaikaisen silta- tai lauttayhteyden järjestämistä muualta kuin Kiviniemen kautta. Asiassa ei ole ilmennyt, että luonnonsuojelujohtaja tai asian ratkaissut ylläjohtaja olisivat menettäneet asiassa lainvastaisesti tai muutoinkaan virheellisesti.

4

YHTEENVETO JA TOIMENPIDE

Edellä kohdassa 3.1 esitetyn perusteella luonnonsuojelujohtaja on menetellyt virheellisesti, kun hän on ilman esittelyä itse ratkaissut tiekunnan pyynnön lunastuslupa-asian uudelleen käsittelemiseksi, vaikka ministerin olisi tullut ratkaista se virkamiehen esittelystä. Kun otetaan kuitenkin huomioon mitä olen todennut lunastuslupapäätöksen väitetyistä asiavirheistä ja mahdollisuuksista sellaisen korjaamiseen enää tässä vaiheessa, asia ei ole antanut minulle aihetta muihin toimenpiteisiin kuin, että kiinnitän vastaisen varalle luonnonsuojelujohtajan huomiota asioiden esittelyä ja ratkaisovaltaa koskevien säännösten noudattamiseen.

Onkisalon tiekunnan ja asukkaiden kirjoituksen liitteet palautetaan oheisena kantelijalle.